

บทความวิจัย

การอนุรักษ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในประเทศมาเลเซีย กรณีศึกษาประเพณีและวัฒนธรรมของคนสยามในเขตตูมปัต รัฐกลันตัน

อับดุลรอฮ์มาน จะปะกียา*

ดลวานะ ตาเยะ**

จารูว์จัน สองเมือง***

มาหามะรอสลี แมยู****

บทคัดย่อ

โครงการวิจัย การอนุรักษ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในประเทศมาเลเซีย กรณีศึกษาประเพณีและวัฒนธรรมของคนสยามในเขตตูมปัต รัฐกลันตัน มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมของคนสยามในรัฐกลันตัน และ 2) เพื่อศึกษานโยบายของรัฐกลันตันในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ สันทนากลุ่มและการสังเกต

ผลการวิจัยพบว่า คนสยามเป็นคนดั้งเดิมของพื้นที่นี้ นับถือศาสนาพุทธและใช้ชีวิตในวิถีเกษตรกรรม มีภาษาไทยเป็นภาษาที่ใช้สื่อสารภายในชุมชน ศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญของชุมชน ได้แก่ การฟ้อนรำ กลองยาว งานสงกรานต์ และงานลอยกระทง เป็นต้น ถึงแม้ปัจจุบันจะมีความเปลี่ยนแปลงทางสังคม แต่มีการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนไว้ได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ด้วยความร่วมมือของคนในชุมชน โดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง

นโยบายรัฐกลันตันภายใต้การบริหารงานของพรรคอิสลามมาเลเซีย (PAS) ต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม คือ การให้อิสระในการปฏิบัติตามค่านิยมและความเชื่อตนเองโดยไม่อนุญาตให้เกิดการปะปนกันในกิจกรรมทางศาสนา และส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของทุกกลุ่มชาติพันธุ์ การดำเนินการที่ผ่านมาของรัฐบาลสร้างความมั่นใจให้กับทุกกลุ่มชาติพันธุ์ และทำให้เกิดการนำเสนอประเพณีและวัฒนธรรมของกลุ่มผู้สืบทอดมาสู่สาธารณะ กลวิธีสำคัญที่ใช้คือ การเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ โดยผู้บริหารระดับสูงของรัฐ การสนับสนุนงบประมาณ การเป็นสื่อกลางนำเสนอประเพณีและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์สู่ภายในรัฐในโอกาสต่างๆ ผลที่ได้จากการวิจัยนี้สามารถนำมาสู่การประยุกต์ใช้สำหรับการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: คนสยาม, รัฐกลันตัน, ประเพณีและวัฒนธรรม

* M.A (Islamic Studies) อาจารย์ประจำสาขาวิชาอิสลามศึกษา คณะอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

** Ph.D. (Social Sciences and Islamic Civilization) อาจารย์ประจำสาขาวิชาประวัติศาสตร์และอารยธรรมอิสลาม หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

*** M.Ed. (Education) อาจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

**** M.Ed. (Education) อาจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

Abstract

This research project entitled "Preservation of multiculturalism and ethnicity in Malaysia : a case study on tradition and culture of Malaysian Siam in Tumpat, Kelantan" , was conducted in order to 1) study the preservation of tradition and culture of Siamese in Tumpat, Kelantan, 2) study the policies of Kelantan state in preservation of multiple-cultures. This research employed the qualitative method by interviews, focus-group, and observation.

The research reveals that Siamese are the indigenous people of this area-Tumpat. They are Bhuddhists their lives are based on agriculture. A Thai language is the medium in the community. The important arts and cultures are dancing, druming, Songkran, and Loy Kratung for example. Although there are some changes in the world nowadays, the traditions and the cultures of the community are well preserved. This is due to the cooperation of the people in the community for having a temple as the center.

The policies of the Kolantan State under the administration of Islamic Party of Malaysia (PAS) the multiculturalism are not compulsory on religion, to forbid from mingling among religion matters, and to promote good traditions and cultures of all ethnic groups. These cause the presentation of traditions and cultures of the ethnic group to the public. The important strategies are the state executive administrative staff, budget support, being the medium to present the tradition and culture of the ethnic groups to the state public in various occasions. The result of this study can be well applied for making policy concerning multiculturalism in the three southernmost provinces of Thailand.

Key words: Siamese, Kelantan State, tradition and culture

บทนำ

กลันตันดารุลนาอิม (Kelantan Darul Naim) หมายถึง กลันตันดินแดนแห่งความอุดมสมบูรณ์ เป็นหนึ่งใน 14 รัฐของสหพันธรัฐมาเลเซีย ที่เพียบพร้อมไปด้วยวัตถุดิบและทรัพยากรที่ล้ำค่ามากมาย กลันตันมีเนื้อที่ ประมาณ 14,922 ตารางกิโลเมตร คิดเป็น 4.4% ของเนื้อที่ทั้งหมดของมาเลเซีย มีเมืองโกตาบารู (Kota Bharu) เป็นเมืองหลวงของรัฐ โดยรัฐนี้ตั้งอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของคาบสมุทรมลายู เจรดทะเลจีนใต้ และทางทิศเหนือมีอาณาเขตติดกับภาคใต้ของประเทศไทย ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ติดกับรัฐตรังทาง ทางทิศตะวันตกติดกับรัฐเปรัก และทางทิศใต้ติดกับรัฐปาหัง (Kerajaan Negeri Kelantan, 2008) ตามข้อมูลบัญชีประชากรรัฐกลันตันในปี 2005 กลันตันมีประชากรอาศัยอยู่ประมาณ 1,373,173 คน (Jabatan Perangkaan Malaysia, 2008) มีชนชาติมลายูเป็นชนกลุ่มใหญ่ของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 95 ในขณะที่ชาวจีนคิดเป็นร้อยละ 3.8 ชนชาติอินเดียคิดเป็นร้อยละ 0.3 และที่เหลือเป็นชนชาติไทยและอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 0.9 ซึ่งกลุ่มเชื้อชาตินี้จะสามารถอ้างอิงไปยังจำนวนของศาสนาที่ประชากรนับถือได้ คือ ร้อยละ 95 ของจำนวนประชากรรัฐกลันตันนับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 4.4 นับถือพุทธ ร้อยละ 0.2 นับถือฮินดู และศาสนาอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 0.2 (Kerajaan Negeri Kelantan, 2008)

ปัจจุบันรัฐกลันตันอยู่ภายใต้การบริหารงานของพรรคอิสลามมาเลเซีย (PAS) ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นพรรคอนุรักษ์นิยมอิสลาม และจากนโยบายของพรรคอิสลามมาเลเซีย (PAS) ทางด้านวัฒนธรรมที่ปรากฏในเอกสารของศูนย์ยุทธศาสตร์ของรัฐ (Pusat Kajian Strategik, 2005) ระบุว่า รัฐบาลกลันตันได้กำหนดให้การดำเนินการด้านศิลปวัฒนธรรมจะต้องสอดคล้องกับหลักการอิสลาม แต่ก็ได้เปิดกว้างสามารถรับวัฒนธรรมอื่นๆ ได้ และวัฒนธรรมใดที่ขัดกับหลักการอิสลามสามารถปฏิบัติได้โดยมีเงื่อนไขว่า ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามไม่อนุญาตให้เข้าร่วมพิธีกรรม ในส่วนวัฒนธรรมภาษา กลันตันได้ให้ความสำคัญกับภาษามลายู ภาษาอาหรับและภาษาอังกฤษ ซึ่งทั้งสามภาษาประชาชนกลันตันจะต้องพัฒนา สำหรับภาษาอื่นนั้นทางรัฐบาลกลันตันก็ได้ให้ความสำคัญเช่นเดียวกันโดยให้ธำรงรักษาไว้ โดยรัฐจะจัดให้มีการจัดการเรียนการสอนและการอบรมภาษามลายูที่ถูกต้องควบคู่กับการอบรมภาษาอื่นๆ ให้กับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานทั้งในส่วนราชการและเอกชน ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องด้านวัฒนธรรม องค์การทางวัฒนธรรม พ่อค้า นักธุรกิจ หรือบริษัทท่องเที่ยวต่างๆ สำหรับแนวคิดความเชื่อทางศาสนาแนวความคิดความเชื่อทางศาสนาจะครอบคลุมทุกความเชื่อที่ประชาชนส่วนใหญ่หรือส่วนน้อยรับนับถือ ด้วยเหตุนี้การประกอบพิธีกรรมทางศาสนาจะต้องเป็นไปตามที่ศาสนาอิสลามอนุมัติและเปิดอิสระให้กับศาสนิกอื่นได้ปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาที่ตนถือนับถือโดยจะต้องไม่ไปรบกวนหรือสร้างความเดือดร้อนให้กับสังคมมุสลิม (Pusat Kajian Strategik, 2005: 34)

จากความเป็นพรรคอนุรักษ์นิยมอิสลามของพรรคอิสลามมาเลเซีย ในขณะนี้ยังคงมีชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนาที่แตกต่างออกไปจากส่วนใหญ่ของรัฐ แต่ชุมชนเหล่านั้นยังสามารถสร้างความโดดเด่นทางด้านวัฒนธรรมได้ ดังเช่น ชุมชนชาติพันธุ์สยามกลุ่มหนึ่งที่อาศัยอยู่ในเขตตุมปัต ซึ่งเป็นเขตที่มีความสำคัญและน่าสนใจ เพราะเป็นพื้นที่ที่มีเกาะกลางลำคลองนับร้อยๆ เกาะ (River Island) ไม่มีภูเขา เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญระดับนานาชาติ เขตตุมปัตแบ่งเป็น 30 ตำบล ในแต่ละตำบลจะมีประมาณ 75 หมู่บ้าน และทุกหมู่บ้านจะมีหัวหน้าหมู่บ้านเป็นผู้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนให้กับรัฐบาล (Pejabat Tanah dan Jajahan Tumpat, 2008)

กลุ่มชาติพันธุ์สยามในเขตตุมปัต เป็นกลุ่มชนดั้งเดิมของมาเลเซีย มีวัฒนธรรมประเพณีเช่นเดียวกับคนไทยและในขณะเดียวกันประเพณีวัฒนธรรมส่วนใหญ่ก็มีความใกล้เคียงกับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เช่นกัน (Golomb, 1976) และเป็นชุมชนที่มีลักษณะจำเพาะของตัวตนทางวัฒนธรรมอยู่ในหลายลักษณะ ทั้งที่เกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรม ระบบการผลิต และการอยู่ร่วมกันในสังคม (นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต, 2550) กลุ่มชาติพันธุ์สยาม ซึ่งมีจำนวนเพียง 1 เปอร์เซ็นต์ของ

ประชากรทั้งหมดในกลันตันสามารถคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของตนเองและศาสนาไว้ได้อย่างเหนียวแน่น ทั้งยังมีการขับเคลื่อนกลไกทางศาสนาได้อย่างมั่นคง(Mohamed Yusoff Ismai, 2006) คณะสงฆ์ในกลันตัน ซึ่งมีเจ้าคณะจังหวัดเป็นตำแหน่งสูงสุดนั้นมีบทบาทสำคัญต่อพระสงฆ์ในกลันตันเป็นอย่างยิ่ง ในขณะเดียวกันคณะสงฆ์ในกลันตันมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมต่อความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนสยามกับสถาบันกษัตริย์ของรัฐกลันตัน และยังสร้างความสัมพันธ์กับคณะสงฆ์จังหวัดสงขลาด้วย (Mohamed Yusoff Ismail, 2008)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมของคนสยามในรัฐกลันตัน
2. เพื่อศึกษานโยบายของรัฐกลันตันในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อนำเสนอกระบวนการของการอนุรักษ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของประเทศมาเลเซีย มุ่งศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมของคนมาเลเซียเชื้อสายสยามในเขตตุมปัต รัฐกลันตันเป็นกรณีศึกษา โดยใช้กระบวนการสังเกต การสัมภาษณ์ และการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลใน 2 ประเด็นหลัก คือ 1) ประเพณีวัฒนธรรมของคนสยามในเขตตุมปัต รัฐกลันตัน ประกอบด้วยการศึกษาถึงอัตลักษณ์ ประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนสยาม ความเปลี่ยนแปลงและแนวทางการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ และ 2) นโยบายของรัฐทางด้านวัฒนธรรม คือ นโยบายทางที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมของคนในรัฐ ซึ่งมุ่งศึกษานโยบายและการดำเนินการที่มีผลกระทบต่อชนกลุ่มน้อยของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนสยามในเขตตุมปัต ในช่วงที่มีการนำนโยบายทางด้านวัฒนธรรมของพรรคอิสลามมาเลเซีย (PAS) ไปใช้ โดยการสัมภาษณ์รัฐมนตรีกระทรวงวัฒนธรรมของรัฐที่เป็นสมาชิกของพรรคอิสลามมาเลเซีย และตัวแทนคนสยามในรัฐกลันตัน

ประชากรในการวิจัยนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารรัฐ เจ้าหน้าที่รัฐที่รับผิดชอบเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย ผู้นำศาสนา แกนนำชุมชน กลุ่มเยาวชนคนสยาม สมาชิกในชุมชน คนมลายูในเขตตุมปัต และกลุ่มนักวิชาการและนักวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศมาเลเซีย รวมทั้งสิ้น 47 คน และวิธีที่ใช้ในการวิจัยนี้คือ การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มย่อย การสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วม การร่วมกิจกรรม การสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์สยามในกลันตัน และเพื่อให้เห็นถึงกระบวนการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์และแนวการนำนโยบายของรัฐสู่การปฏิบัติจริงนั้น คณะผู้วิจัยได้เลือกสังเกตงานทอดกฐินพระราชทาน งานลองกระทง ณ วัดพิบูลทอง นอกจากนี้คณะผู้วิจัยยังได้สังเกตการจัดงานแต่งงานในชุมชน สังเกตการประกอบอาชีพของคนสยาม เพื่อให้เห็นลักษณะประเพณีและวัฒนธรรมของคนสยามและมีตีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ การสังเกตการณ์ให้บริการของหน่วยงานรัฐต่อกลุ่มชาติพันธุ์ โดยคณะผู้วิจัยได้สังเกตการณ์ให้บริการงานด้านวัฒนธรรมและกลุ่มชาติพันธุ์ของเจ้าหน้าที่รัฐต่อผู้มารับบริการ

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยนี้ได้กำหนดกรอบการศึกษาไว้ 2 ประเด็นใหญ่ คือ 1) คนสยามในเขตตุมปัต และ 2) นโยบายของรัฐบาลกลันตันต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งได้ผลการศึกษารูปได้ ดังนี้

ผลการวิจัย

1. คนสยามในเขตตุมปัต

จากการศึกษาถึงคนสยามสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1.1 **อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์** จากการศึกษาประวัติของกลุ่มชาติพันธุ์ พบว่ามีข้อสมมุติฐานที่หลากหลายเกี่ยวกับการอพยพตั้งถิ่นฐานของคนสยามในเขตตุมปัต รัฐกลันตัน และชื่อเรียกของกลุ่มที่น่าจะมีความถูกต้องที่สุดคือ คนสยาม หรือในภาษามลายูว่า Orang Siam มากกว่าคำว่า คนไทย ทั้งนี้เนื่องจากคนกลุ่มนี้มีเชื้อว่า เขาเป็นคนดั้งเดิมในพื้นที่นี้ และไม่ต้องการให้เขาเหมือนกับคนไทยในประเทศไทย และ จากความเชื่อและข้อสมมุติฐานบางส่วนสามารถสรุปได้ว่ากลุ่มคนสยามในรัฐกลันตันเป็นกลุ่มชนดั้งเดิมของพื้นที่นี้ สำหรับภาษาที่ใช้ในการสื่อสารภายในกลุ่มคือ ภาษาไทย สำเนียงกลันตันหรือที่รู้จักกันภาษาไทยได้สำเนียงเจ๊ะเห แต่พบว่าส่วนใหญ่คนสยามสามารถสื่อสารด้วยภาษามลายูถิ่นกลันตันได้ การเรียนรู้ภาษาไทยของคนสยามเริ่มจากในครอบครัว และโรงเรียนภาษาไทยที่วัด ซึ่งเรียนกันในวันหยุด

อัตลักษณ์สำคัญของคนสยามอีกสองประการคือ อาชีพและศาสนา โดยอาชีพของคนสยามตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันคือ การทำเกษตรกรรม ปลูกข้าว ปลูกผัก สำหรับศาสนาซึ่งถือว่าเป็นความแตกต่างที่สำคัญระหว่างคนสยามกับคนมลายู ทั้งนี้คนสยามยึดมั่นและศรัทธาในศาสนาพุทธ นอกจากนี้ชุมชนคนสยามยังมีความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ และขยายความศรัทธาไปยังต่างกลุ่มชาติพันธุ์ได้ด้วยเช่นกัน(Mohamed Yusoff Ismai, 2006)

1.2 **ประเพณีและวัฒนธรรมของคนสยาม** ประเพณีและวัฒนธรรมของคนสยามสามารถจัดกลุ่มได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มศาสนา กลุ่มเฉลิมฉลองรื่นเริง และกลุ่มวิถีชีวิต ตัวอย่างประเพณีด้านศาสนา เช่น การเข้าพรรษา การออกพรรษา การทำบุญเดือนสิบ ด้านเฉลิมฉลองรื่นเริง เช่น วันสงกรานต์ ลอยกระทง ด้านวิถีชีวิต เช่น การแต่งงาน การทำบุญข้าว เป็นต้น

ประเพณีและวัฒนธรรมของคนสยามเกิดจากความเชื่อความศรัทธา แต่เนื่องจากเกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นในชุมชนทำให้การดำเนินกิจกรรมด้านประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนไปด้วยเช่นกัน และในบางประเพณีอาจจะไม่มีการปฏิบัติแล้วในชุมชน สิ่งที่เห็นได้ชัดสำหรับความเปลี่ยนแปลงของการดำเนินกิจกรรมทางประเพณีและวัฒนธรรม คือ วันเวลาที่จัดกิจกรรม ทั้งนี้ส่วนใหญ่กิจกรรมต่างๆ จะไม่ยึดตามข้อปฏิบัติเดิม แต่จะเลือกดำเนินกิจกรรมตามวันศุกร์ เสาร์ ซึ่งเป็นวันหยุดประจำสัปดาห์ ทั้งนี้เนื่องจากจะมีคนเข้าร่วมกิจกรรมได้มากกว่าวันปกติ

ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนสยามสามารถเป็นตัวเชื่อมโยงไปยังกลุ่มชาติพันธุ์อื่นได้ ทั้งนี้ พระในรัฐกลันตันมีส่วนเกี่ยวโยงมายังพระในประเทศไทย ในขณะเดียวกันวัดในกลันตันยังเป็นที่พึ่งทางใจให้กับชาวจีนในประเทศมาเลเซียอีกด้วย นอกจากนี้ประเพณีของคนสยามในเขตตุมปัตยังเป็นประเพณีที่ถูกนำไปแสดงแลกเปลี่ยนทางด้านวัฒนธรรมระหว่างรัฐในฐานะของตัวแทนของประเพณีและวัฒนธรรมของรัฐกลันตันอีกด้วย

1.3 **ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม** มีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลต่อประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน ได้แก่

- การศึกษา ปัจจุบันคนสยามเข้าถึงการให้การศึกษาของรัฐมากขึ้น ซึ่งช่วยให้เข้าถึงการบริการของรัฐมากขึ้น และช่วยให้โอกาสการทำงานมีเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน เป็นผลให้วิถีการดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไป การดำเนินกิจกรรมทางด้านประเพณีและวัฒนธรรมก็จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนไป

- การประกอบอาชีพ จากเดิมที่อาชีพสำคัญของคนสยามคือ การทำการเกษตร แต่ปัจจุบันคนวัยทำงานต่างเข้าสู่เมืองเพื่อเป็นลูกจ้าง มากกว่าการทำงานในภาคการเกษตรกรรม ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของชุมชน การเปลี่ยนแปลงอาชีพได้ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมทางด้านประเพณีและวัฒนธรรมบางประการ

- การมีส่วนร่วมทางการเมือง เดิมคนสยามเป็นเพียงกลุ่มเล็กๆ ในชุมชนที่ไม่มีค่อยได้รับความสนใจจากกลุ่มการเมือง แต่ต่อมากลุ่มการเมืองเริ่มให้ความสนใจและสนใจของคนสยามมากขึ้น ดังนั้นข้อเรียกร้องต่างๆ ต่อกลุ่มการเมืองจากชุมชนสยามจึงเริ่มมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อกิจกรรมทางด้านประเพณีและวัฒนธรรมเช่นกัน

- การเปลี่ยนแปลงทางภาษา เนื่องจากภาษามลายูได้เข้ามามีบทบาทต่อชุมชนสยามมากขึ้น การเข้ามามีบทบาทของภาษามลายูในกลุ่มคนสยามส่งผลให้การนำเสนอประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนเปิดกว้างเข้าสู่พื้นที่สาธารณะมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเกิดความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างชุมชนกับรัฐบาลมากยิ่งขึ้น แต่ในทางกลับกันบทบาทของภาษามลายูทำให้บทบาทภาษาไทยในชุมชนลดลงไปด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ชุมชนให้ความสำคัญและใช้กลไกที่มีอยู่เดิมในชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ภาษาไทยมากขึ้น

- การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชน ปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในชุมชนสยามคือ การเปลี่ยนศาสนา จากศาสนาพุทธเป็นศาสนาอิสลาม ซึ่งมีจากหลายสาเหตุ เช่น การแต่งงาน การศรัทธา และจากการเปลี่ยนศาสนามักจะนำมาซึ่งปฏิกริยาภายในครอบครัวที่แตกต่างกัน

1.4 การอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมของคนสยาม สถาบันทางสังคมของชุมชนสยามเป็นกำลังสำคัญอย่างยิ่งในการอนุรักษ์ความเป็นตัวตนของคนสยาม ซึ่งจะพบว่าในการอนุรักษ์นั้นมีสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญ ดังนี้

- บทบาทของครอบครัว ครอบครัวเป็นสถาบันหลักในการถ่ายทอดวิถีชีวิตความเป็นคนสยามจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่งที่สำคัญ และพบว่าสถาบันครอบครัวคนสยามสามารถทำหน้าที่นี้ได้เป็นอย่างดี

- บทบาทของสถาบันทางศาสนา พระและวัดเป็นส่วนสำคัญในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชุมชน ทั้งนี้ชุมชนคนสยามในเขตตำบลมีศรัทธาที่มั่นคงและเคร่งครัดในศาสนาพุทธ ดังนั้นวัดจึงเป็นกลไกการขับเคลื่อนชุมชนที่มีความสำคัญสูงมาก วัดเป็นศูนย์รวมกิจกรรมทางประเพณีและวัฒนธรรมที่สำคัญของชุมชน และด้วยการเป็นมีวัดเป็นศูนย์กลางทำให้กิจกรรมต่างๆ ได้รับความร่วมมือร่วมใจจากชาวพุทธทั้งในและนอกชุมชนในเขตตำบล

- การรวมกลุ่มเพื่อการอนุรักษ์ ในชุมชนมีการรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมทางด้านประเพณีและวัฒนธรรมที่เข้มแข็งและต่อเนื่อง ซึ่งสมาชิกในกลุ่มมีความหลากหลายทั้งอายุและการศึกษา ทำให้กิจกรรมของกลุ่มมีความหลากหลายและสอดคล้องกับทุกกลุ่มสมาชิกในชุมชนการรวมกลุ่มทำกิจกรรมทางด้านประเพณีและวัฒนธรรม เช่น กลุ่มกลองยาว รำไทย เป็นต้น

2. นโยบายของรัฐบาลกลั่นตันต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม

พรรคปาสได้รับความไว้วางใจจากคนกลั่นตันในการบริหารรัฐมาเป็นเวลา 17 ปี โดยนโยบายสำคัญของพรรคคือ “โกตาบารูพัฒนาควบคู่กับอิสลาม (Kotabaru Membina Bersama Islam)” ซึ่งข้อมูลเบื้องต้นที่รับจากการลงพื้นที่การวิจัยคือ กลุ่มชาติพันธุ์ตอบรับนโยบายดังกล่าวด้วยดี และจากการจากศึกษาเกี่ยวกับนโยบายของรัฐต่อการดำเนินกิจกรรมทางด้านประเพณีและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในรัฐไม่พบหลักฐานและเอกสารที่ระบุเฉพาะด้านนี้ไว้อย่างชัดเจน แต่พบการดำเนินการในรูปแบบอื่น เช่น ข่าวจากหนังสือพิมพ์ โพสต์เตอร์ ภาพถ่าย และจากการสัมภาษณ์ ซึ่งผลการศึกษสามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 นโยบายและการดำเนินการของรัฐ พรรคปาสกำหนดหลักในการดำเนินนโยบายของรัฐไว้ 3 ประการ คือ

1) UBUDIAH (ความสัมพันธ์กับอิหม่าม) 2) MAS'ULIAH (ความสัมพันธ์กับฮาลาล) และ 3) ITQAN (ความสัมพันธ์กับการทำความดี คุณธรรมและจริยธรรม) และจากนโยบายที่ได้ประกาศไว้ จำนวน 29 ข้อ พบว่า มีนโยบายที่เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ 2 ข้อ คือ ข้อที่ 17 นโยบายวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยแนวทางแห่งอิสลาม โดยจะสร้างคนให้มีความยำเกรงต่ออัลเลาะห์ (ซ.บ.) ผ่านวัฒนธรรม การสร้างความเป็นเอกภาพระหว่างกัน อนุรักษ์ประเพณีและ

วัฒนธรรมของชาติที่ไม่ขัดกับหลักการอิสลาม และสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อขจัดปัญหาสังคม ส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยว และข้อที่ 23 การส่งเสริมช่วยเหลือผู้ที่มีเชื้ออิสลาม จัดโครงการให้เจ้าหน้าที่รัฐเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่มีเชื้ออิสลามเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมอิสลาม ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกลุ่มที่อาศัยอยู่ในรัฐกลันตัน และสร้างคุณค่าให้กับกลุ่มอื่นในการพัฒนารัฐกลันตัน สำหรับการดำเนินการต่องานประเพณีและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในรัฐสามารถนำเสนอโดยสรุปได้ ดังนี้ (Pusat Kajian Strategik. 2005.)

- รูปแบบการดำเนินการของรัฐที่มีต่อกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในรัฐจะพบว่า รัฐให้ความสำคัญต่อกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งนี้จะพบว่า มุขมนตรีของรัฐให้ความสำคัญต่อการเยี่ยมเยียนพบปะกับชุมชนต่างๆ รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์ แต่ทั้งนี้ท่านจะเข้าร่วมเฉพาะกิจกรรมที่เป็นงานประเพณี วัฒนธรรมที่ไม่ใช่เกี่ยวเนื่องจากการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา โดยการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของมุขมนตรีนั้น มีเป้าหมายเพื่อการยกย่องผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ จะพบว่ามุขมนตรีและเจ้าหน้าที่รัฐจะให้ความสำคัญต่อผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งที่เป็นผู้นำโดยนิตินัยและพฤตินัย และอีกเป้าหมายที่สำคัญคือ การสร้างความคุ้นเคยต่อประชาชนในกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในรัฐ

- การให้อิสระในการนับถือศาสนา และการป้องกันการปะปนทางศาสนาหรือพิธีกรรมทางศาสนา พรรคปาสเน้นย้ำเรื่องของอิสระในการปฏิบัติตามศาสนกิจของแต่ละคน แต่ขณะเดียวกันก็เข้มงวดทุกความพยายามที่จะนำศาสนาแต่ละศาสนามาปะปนกัน

- การสร้างความเท่าเทียมกันด้านสวัสดิการของรัฐให้กับประชาชน ไม่ว่าจะอยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์ใด โดยผู้นำพรรคปาสในรัฐกลันตันเห็นว่า การสร้างความเท่าเทียมกันในด้านสวัสดิการจะสร้างความเป็นปึกแผ่นให้เกิดขึ้นได้

- การส่งเสริมกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดแก่ส่วนใหญของรัฐ ในขณะเดียวกันในบางกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่บางครั้งอาจจะไม่สอดคล้องกับหลักคำสอนของอิสลาม แต่หากกิจกรรมดังกล่าวไม่สามารถจัดให้หมดไปได้ ก็จะมีแนวทางให้ปรับเปลี่ยนเนื้อหาสาระเพื่อให้เกิดประโยชน์ในวงกว้าง ทั้งนี้กิจกรรมทางวัฒนธรรมนี้ไม่ใช่เฉพาะเจาะจงแก่กลุ่มชาติพันธุ์เท่านั้น แต่กิจกรรมของคนมลายูเองหากไม่สอดคล้องกับอิสลามก็ไม่สนับสนุนเช่นกัน

- มีข้อเรียกร้องจากกลุ่มชาติพันธุ์หลายประการที่รัฐยังไม่สามารถดำเนินการได้ ทั้งนี้เนื่องจากบางครั้งข้อเรียกร้องดังกล่าวอาจนำไปสู่ความขัดแย้งทางกลุ่มชาติพันธุ์ในวงกว้างได้ เช่น กรณีการขอจดทะเบียนที่ดิน การให้ทุนการศึกษาในบางทุน เป็นต้น

2.2 ปฏิกริยาของรัฐต่อการใช้พื้นที่สาธารณะดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรม ในประเด็นปฏิกริยาของรัฐนั้น คณะผู้วิจัยได้สังเกตการดำเนินงานของกลุ่มชาติพันธุ์ทางด้านประเพณีและวัฒนธรรมที่ใช้พื้นที่สาธารณะจริง การสัมภาษณ์และการตรวจสอบเอกสาร สิ่งพิมพ์ต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์รายวัน ภาพโปสเตอร์ เป็นต้น ซึ่งผลการศึกษาพบว่ารัฐกำหนดกรอบการสนับสนุนที่ชัดเจนเกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรม คือ การให้อิสระในการดำเนินกิจกรรมทางด้านประเพณีและวัฒนธรรม แต่ไม่อนุญาตให้มีการดำเนินกิจกรรมทางศาสนาที่ปะปนกันระหว่างศาสนา นอกจากนี้มุขมนตรียังแสดงออกถึงการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมทางประเพณีและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ โดยท่านจะเข้าร่วมกิจกรรมสำคัญๆ ที่เป็นประเพณีทั่วๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งหากเป็นกิจกรรมทางศาสนาโดยตรงท่านจะปฏิเสธ เนื่องจากมีหลักการที่ว่า คนทุกคนต้องมีศาสนาของตนเอง และปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาที่ตนเองศรัทธา ซึ่งศาสนาที่เคารพนั้นมีได้เพียงหนึ่งเดียว จึงไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมของศาสนาอื่นได้ และที่สำคัญห้ามมิให้นำพิธีกรรมแต่ละศาสนามาปะปนกันโดยเด็ดขาด

มุขมนตรีแห่งรัฐกลันตันให้ความสำคัญกับแกนนำชุมชน การให้ความใกล้ชิดกับประชาชนในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งนี้อยู่ในกรอบของคำสอนของศาสนาที่บัญญัติไว้ แต่จะพบว่า การดำเนินงานของท่านเป็นที่พึงพอใจของทุกกลุ่มชาติพันธุ์ และได้รับการตอบรับด้วยดีเสมอมา

นัยสำคัญต่อประเทศไทย

รัฐกลันตันและสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเหมือนและความแตกต่าง ความเหมือนที่สำคัญคือ มีประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นส่วนใหญ่ และมีกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ เป็นจำนวนน้อย ส่วนความต่างที่สำคัญคือ ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ปกครองโดยรัฐบาลกลางที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างจากคนส่วนใหญ่ในพื้นที่นี้ แต่กลับเป็นวัฒนธรรมเดียวกันกับคนส่วนน้อยในพื้นที่ ดังนั้นหากนำความเหมือนและความต่างดังกล่าวมาเป็นกรอบในการพิจารณา จะพบว่าแนวทางในการจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรมีการดำเนินการดังนี้

1. การยอมรับในความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการเปิดช่องทางในการแสดงออกทางวัฒนธรรม จะพบว่า การดำเนินนโยบายต่างๆ ของรัฐบาลพรรคปาสในรัฐกลันตันให้ความสำคัญกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เป็นอย่างยิ่ง ถึงแม้กลุ่มชาติพันธุ์ที่มีในรัฐกลันตันไม่ถึงร้อยละ 5 ของประชากรทั้งหมดก็ตาม นอกจากนี้ยังประกาศอย่างชัดเจนว่า หากมีระเบียบใดที่สร้างความยุ่งยากในการดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ขอให้ร้องเรียนมายังผู้บริหารเพื่อการปรับปรุงแก้ไขทันที นอกจากนี้รัฐยังมีการดำเนินการที่ชัดเจนในการแสดงถึงการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมในรัฐ การให้สิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกทางประเพณีและวัฒนธรรม และการเป็นส่วนหนึ่งในการเผยแพร่ประเพณีและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ไปสู่เวทีในระดับประเทศ

จะพบว่า รัฐบาลรัฐกลันตันกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมทางประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ อย่างต่อเนื่อง และรัฐบาลจะใช้โอกาสดังกล่าวในการเข้าร่วมกิจกรรมและกระชับความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์กับรัฐบาล นอกจากนี้รัฐมักใช้โอกาสดังกล่าวนำเสนอแนวคิดและโครงการดังกล่าวสู่ชุมชน อีกทั้งยังสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนต่อการดำเนินงานของรัฐได้อย่างต่อเนื่อง ผลจากการดำเนินนโยบายดังกล่าว นอกจากจะสร้างความไว้วางใจต่อการดำเนินนโยบายของรัฐจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ แล้ว ยังกระตุ้นให้แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์มีความภูมิใจในความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์และกล้าที่จะนำเสนอความเป็นตัวของตัวเองสู่สาธารณะ

นอกจากการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมทางประเพณีและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของรัฐบาลกลันตันแล้ว ผู้บริหารระดับสูงของรัฐ เช่น มุขมนตรี รัฐมนตรีของรัฐที่เกี่ยวข้องจะให้ความสำคัญ โดยจะร่วมในกิจกรรมต่างๆ อย่างสม่ำเสมออีกด้วย

ความสำเร็จจากการดำเนินนโยบายดังกล่าวของรัฐบาลที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ คำพูดของคุณปา จากวัดใหม่สุวรรณคีรีที่กล่าวว่า ถึงแม้ที่ดินวัดจะไม่จดทะเบียนก็ไม่ใช่ไร เพราะยังไรรัฐบาลพรรคนี้ก็ไม่มีความหมายที่ดินวัดไปเป็นของรัฐแน่นอน

2. การจัดกลุ่มกิจกรรมทางด้านประเพณีและวัฒนธรรมที่มีความชัดเจนของรัฐบาลกลันตันทำให้ง่ายต่อการบริหารจัดการของเจ้าหน้าที่รัฐ และการสร้างความเข้าใจต่อกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ทั้งนี้หลักการสำคัญของพรรคปาสต่อการดำเนินงานด้านประเพณีและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์คือ ไม่มีการบังคับทางศาสนา และไม่มีการปะปนหรือห้ามมิให้มีการผสมผสานกันทางด้านพิธีกรรมทางศาสนา และการให้การสนับสนุนของรัฐจะเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีและวัฒนธรรมที่นอกเหนือจากกิจกรรมอันเนื่องมาจากศาสนาเท่านั้น การนำเสนอนโยบายดังกล่าวสร้างให้กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ได้มั่นใจว่า พวกเขามีอิสระเต็มที่ในการประกอบกิจทางศาสนา และมั่นใจได้ว่ากิจกรรมหรือพิธีดังกล่าวจะไม่ได้รับการแทรกแซงจากรัฐหรือหน่วยงานใดๆ ในขณะที่เดียวกันกลุ่มแต่ละกลุ่มก็จะได้ถูกบังคับให้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาอื่นอย่างแน่นอน ซึ่งการดำเนินตามนโยบายดังกล่าวทำให้คนในรัฐมีความเข้าใจและตระหนักถึงความแตกต่างของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ แต่ไม่ได้มองว่าสิ่งดังกล่าวเป็นความแตกต่าง

ข้อปฏิบัติที่รัฐบาลกลันตันได้กำหนดขึ้นนี้เป็นไปตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลามที่มุสลิมจะต้องถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้หากมีการสร้างกิจกรรมใหม่มาปะปนกับกิจกรรมตามข้อกำหนดของศาสนา หรือนำข้อปฏิบัติทาง

ศาสนาไปพร้อมกับกิจกรรมอื่นๆ ที่คิดค้นขึ้นมาใหม่ และมีการเชื่อมโยงไปยังศาสนาอื่นด้วย เป็นสิ่งต้องห้ามโดยเด็ดขาดสำหรับมุสลิม และอาจจะเป็นความแตกต่างที่สำคัญในเรื่องของหลักปฏิบัติทางศาสนา ซึ่งศาสนาอื่นๆ มักไม่ได้เข้มงวดในเรื่องนี้ และมักจะยินดีเมื่อมีคนต่างศาสนาเข้าร่วมพิธีกรรมหรือการได้เข้าร่วมพิธีกรรมของอีกศาสนาหนึ่ง

3. รัฐบาลกลั่นตันให้ความสำคัญกับการเข้าถึงการศึกษาของประชาชนในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ด้วยความเชื่อมั่นของรัฐบาลกลั่นตันที่ว่า การศึกษาจะทำให้เกิดการพัฒนาและสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นกับคนในรัฐ การศึกษาทำให้คนในรัฐสามารถใช้ภาษาเดียวกันได้ แต่ในขณะเดียวกันภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ก็ยังคงอยู่ โดยระบบการศึกษาที่จัดขึ้นโดยกลุ่มชาติพันธุ์เอง

สาเหตุสำคัญของปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในรัฐกลั่นตัน ถูกมองไปที่การขาดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มชาติพันธุ์ และในช่วงเวลาที่ผ่านมารัฐบาลกลั่นตันได้ใช้ความพยายามส่งเสริมการศึกษาแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวปรากฏชัดถึงความสำเร็จ แต่ประเด็นที่น่าสนใจคือ การส่งเสริมการศึกษาของรัฐไม่กระทบต่อการจัดการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในรัฐ แต่ในทางกลับกัน การจัดการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์กลับมีความเข้มแข็งมากขึ้น ทั้งที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐแต่ประการใด

ความสำเร็จในการจัดการศึกษาที่สร้างความเห็นหนึ่งเดียว ในขณะที่กลไกของการจัดการศึกษาโดยกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ยังคงมีบทบาทในการเป็นกลไกของกลุ่มในการถ่ายทอดประเพณี วัฒนธรรม ภาษาและวิถีชีวิตของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นเดิม เป็นสิ่งหนึ่งที่ผู้บริหารรัฐมีความภูมิใจในความสำเร็จ และเป็นสิ่งที่ไทยควรเรียนรู้ความสำเร็จเช่นกัน

4. การรักษาสติและส่งเสริมด้านสวัสดิการแก่ประชาชนในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ในรัฐอย่างเท่าเทียมและยุติธรรม รัฐบาลกลั่นตันคำนึงถึงการให้สิทธิที่เท่าเทียมและยุติธรรมแก่กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ทั้งนี้โดยใช้แนวทางตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลามมาสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง ทั้งนี้อิสลามกำหนดไว้ว่า รัฐบาลจะต้องรักษาสติของคนที่ต่างศาสนาที่อยู่ภายใต้การปกครองเช่นเดียวกันกับประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลาม ด้วยเหตุนี้จึงเห็นว่า รัฐบาลกลั่นตันปกป้องสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ อย่างเต็มกำลัง อีกทั้งยังประกาศถึงหลักประกันดังกล่าวอยู่เสมอ ทั้งนี้โครงการสวัสดิการของรัฐจึงเป็นการจัดขึ้นเพื่อประชาชนทุกคนในรัฐ ไม่ได้จำกัดสิทธิไว้เพียงคนส่วนใหญ่ในรัฐเท่านั้น

การดำเนินการของรัฐกลั่นตันเกี่ยวกับสิทธิและสวัสดิการสำหรับประชาชนนั้นมุ่งที่จะขยายผู้ได้รับสิทธิดังกล่าวอย่างเท่าเทียมกันในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐาน เช่น ที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน ทุนการศึกษา อาชีพ เป็นต้น ซึ่งความสำเร็จในเรื่องนี้ของรัฐกลั่นตันเป็นที่สนใจให้กับรัฐอื่นๆ และมีการมาดูงานอย่างต่อเนื่อง และถึงแม้ว่าในการให้ทุนการศึกษาหรือสวัสดิการบางอย่างยังมีข้อจำกัดทางกฎหมายสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ และยังเป็นข้อเรียกร้องจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในรัฐ แต่รัฐบาลกลั่นตันใช้โอกาสในเวลาดังกล่าวเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจกับชุมชนที่เรียกร้อง

5. การให้ความสำคัญต่อแกนนำกลุ่มชาติพันธุ์และผู้ประสานงานกลุ่มชาติพันธุ์ คนสองกลุ่มนี้เป็นพลังสำคัญที่ทำให้พรรคปาสประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งทุกๆ ครั้งที่ผ่านมา และเมื่อพรรคปาสได้บริหารรัฐ บทบาทของแกนนำชุมชนและผู้ประสานงานก็ยิ่งชัดเจนมากขึ้น ในช่วงแรกของการลงสมัครหาเสียงในพื้นที่ตมปัด ด้วยการกล่าวหาทางการเมืองของพรรคต่างๆ และด้วยการสื่อสารที่แตกต่างกัน เป็นผลให้คนสยามไม่ตอบรับต่อบทบาทของพรรคปาส แต่ด้วยการสร้างความเข้าใจโดยผ่านกลุ่มแกนนำชุมชนและมีการแต่งตั้งผู้ประสานงานของพรรคในชุมชนต่างๆ โดยทำหน้าที่ในการสื่อสารข้อมูลจากพรรคมายังชุมชน ทำให้ทัศนคติของคนในชุมชนที่มีต่อพรรคปาสดีขึ้น และด้วยบทบาทของผู้ประสานงานทำให้เกิดกิจกรรมต่างๆ ขึ้นในชุมชนโดยการสนับสนุนของรัฐบาลกลั่นตัน ซึ่งยังเป็นความสำเร็จของรัฐบาลในการพัฒนาชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์

นอกจากนี้รัฐบาลกลันตันยังใช้องค์กรในชุมชน เช่น สมาคมของคนในชุมชน เพื่อรับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากรัฐในการพัฒนาส่วนที่จำเป็นสำหรับชุมชนโดยตรง อีกทั้งดำเนินกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรม และการพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านประเพณีและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์

6. หลักคำสอนของศาสนาอิสลามไม่ได้เป็นอุปสรรคต่ออยู่ร่วมกันของคนต่างศาสนา และไม่ได้จำกัดสิทธิของพลเมืองต่างศาสนา บทบัญญัติของศาสนาอิสลามได้ให้อิสระกับกลุ่มคนต่างศาสนาที่อยู่ภายใต้การปกครองตามกฎหมายอิสลาม ทั้งในด้านการประกอบศาสนกิจตามความเชื่อความศรัทธา การใช้ชีวิตตามวิถีแห่งความเชื่อ ตลอดจนการนำเสนอความเป็นตัวตนของตนเองสู่สาธารณะ ทั้งนี้ด้วยหลักการของศาสนาอิสลามที่ระบุไว้ว่า ไม่มีการบังคับในเรื่องของศาสนา ได้ครอบคลุมถึงการใช้ชีวิตประจำวันด้วย ดังนั้นกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่อยู่ในกลันตันจึงพอใจต่อการใช้ชีวิตตามหลักความเชื่อของตน และภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งของรัฐกลันตัน

7. การสร้างความภาคภูมิใจในการเป็นพลเมืองของรัฐ คืออีกความสำเร็จหนึ่งการสร้างควมสามัคคีให้เกิดขึ้นในรัฐ จากความรู้สึกเบื้องต้นของคณะผู้วิจัยต่อความเป็นพลเมืองของประเทศมาเลเซียที่ว่า ประเทศมาเลเซียเป็นประเทศที่แบ่งเชื้อชาติและศาสนา แต่จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า คนสยามในกลันตันมีความภาคภูมิใจในความเป็นพลเมืองของรัฐ มีความรู้สึกเป็นเจ้าของประเทศและที่ดินอย่างเต็มที่ ถึงแม้ว่าสวัสดิการบางอย่างจำกัดไว้เฉพาะคนมลายู แต่สิ่งเหล่านั้นไม่ได้ทำให้ความรักที่มีต่อประเทศลดน้อยลงไปกว่าคนมลายูเลย ทั้งนี้อาจเกิดขึ้นจากเสรีภาพของรัฐต่อการดำเนินชีวิต การประกอบกิจกรรมทางศาสนา และประการสำคัญคือ มีการสื่อสารระหว่างประชาชนกับรัฐในข้อจำกัดด้านสิทธิและเสรีภาพอยู่ตลอดเวลา ไม่มีการปิดกั้น การหลีกเลี่ยงที่จะนำประเด็นต่างๆ มาสู่การสนทนาและเปลี่ยนความคิดเห็นเลย ซึ่งอาจจะเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้คนสยามเห็นใจต่อรัฐมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการศึกษารวบรวมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในประเทศมาเลเซีย กรณีศึกษาประเพณีและวัฒนธรรมของคนสยามในเขตตุมปัต รัฐกลันตัน คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรัฐจะต้องให้ความสำคัญในเรื่องความเป็นพหุวัฒนธรรมของสังคมไทย รวมทั้งสนับสนุนและส่งเสริมในการอนุรักษ์ความหลากหลายเพื่อเป็นมรดกที่สำคัญของชาติต่อไป

1.2 ควรจัดสัมมนาเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคมไทย เพื่อทำความเข้าใจและเสริมสร้างความปรองดองระหว่างคนในชาติ และในขณะเดียวกันหน่วยงานของรัฐจะต้องให้ความเคารพและให้เกียรติต่อวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ต่างๆ อย่างเสมอภาคกัน

1.3 หน่วยงานของรัฐควรศึกษาดูงานด้านการบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมจากประเทศที่ต่างๆ ประสบความสำเร็จในด้านการบริหารจัดการ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการภายในประเทศต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยในลักษณะเดียวกันนี้ แต่จะต้องเจาะลึกในประเด็นเฉพาะด้าน หรือจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ

2.2 ควรมีการทำวิจัยที่เกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เพื่อเป็นการหาแนวทางในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

เอกสารอ้างอิง

- นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต. 2550. **ตัวตนทางวัฒนธรรมของคนไทยในรัฐตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย**. ปรัชญาดุษบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Jabatan Perangkaan Malaysia. 2008.
from <http://www.kelantan.gov.my/index.php?q=penduduk> (สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2551)
- Kerajaan Negeri Kelantan. 2008. **Kelantan Secara Ringkas**. From
<http://www.kelantan.gov.my/index.php?q=ringkas> (สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2551)
- Louis Golomb. 1976. **Brokers of Morality: Thai Ethnic Adaptation in a Rural Malaysian Setting**. Honolulu: Asian Studies Program, Univ. of Hawaii,
- Mohamed Yusoff Ismail. 2006. **"Buddhism in a Muslim State: Theravada Practices and Religious Life in Kelantan"**, Jurnal E-Bangi. Jilid 1, Bilangan 1: Julai-Disember.
- Mohamed Yusoff Ismail. 2008. **Peranan Sosial dan Budaya Majlis Sangha Negeri Kelantan**. In Seminar Kebudayaan dan Kesenian Komuniti Siam Kelantan. 29 november 2008. Tumpat, Kelantan.
- Pejabat Tanah dan Jajahan Tumpat. 2008. **SEJARAH PENUBUHAN** From :
<http://www.ptjt.kelantan.gov.my/sejarah.htm> (สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2551)
- Pusat Kajian Strategik. 2005. **Dasar-Dasar Utama Kerajaan Negeri Kelantan**. Kota Bharu: Urusetia Penerangan Kerajaan Negeri Kelantan.